

■ **Maria Dermoût**
Las diez mil cosas
Libros del Asteroide

Publicada per primer cop a Holanda el 1955, *Las diez mil cosas* és una novel·la que es pot llegir com una antologia de relats. A la primera meitat del segle xx, en una illa de les Moluques, viu la Felicia, l'últim descendent d'una família holandesa propietària de plantacions de nou moscada. Llegendes i històries reals que acaben tràgicament s'entrecreuen en un lloc on la pena i el dolor no aconsegueixen alterar l'equilibri natural de l'existència, i on el passat té tanta força com el present. Maria Dermoût (1888-1962) va néixer en una plantació de sucre de l'illa indonesa de Java, on va passar la infància. Posteriorment es va traslladar a Holanda per cursar els seus estudis i el 1907, un cop finalitzats, es va casar i va retornar a Indonèsia. El 1951, a l'edat de 63 anys, va publicar la seva primera novel·la, *Nog pas gisteren*, i quatre anys més tard apareixeria aquesta obra. A banda d'alguns relats dispersos, aquesta autora va publicar cinc llibres, dos dels quals apareguts pòstumament.

■ **Àngel Comas**
Joan Bosch. El cine i la vida
Cossetània

Joan Bosch (Valls, 1925) és un director de films populars de gènere, alguns dels quals han passat a categoria de pel·lícules de culte. A més de sis guions escrits per a altres directors al començament de la seva carrera, i de tres curtmetratges, Bosch ha signat com a director vint-i-nou llargmetratges: cinc de gènere criminal, tres comèdies romàntiques (les denominades "de platja"), deu comèdies de tot tipus (principalment d'embolics al servei de còmics de renom com ara Cassen), una comèdia musical, vuit westerns, una pel·lícula de terror i una de multigenèrica. Aquest llibre, en el qual ha col·laborat molt estretament el mateix Joan Bosch, recull exhaustivament tota la seva obra, l'analitza cinematogràficament i la situa en el seu context, a la vegada que explica els problemes i les anècdotes de la realització de les pel·lícules. Àngel Comas és doctor en Ciències de la Comunicació per la Universitat Autònoma de Barcelona, periodista, crític i historiador cinematogràfic.

■ **Luis Antonio de Villena**
Madrid ha muerto
El Aleph

El subtítol "*Esplendor y caos en una ciudad feliz de los ochenta*", intenta aclarir la sentència que dona nom a aquest llibre, i que el modista Manuel Piña va encunyar el 1991, quan el Madrid dels anys vuitanta començava a ensorrar-se. *Madrid ha muerto* és una novel·la coral, una crònica i una novel·la lírica on l'autor dibuixa, des de la seva experiència, el món trepidant, disparat i lliure de la *movida*. Rafa Antúnez, el narrador, és un escriptor frustrat i guionista de cine. Per suggeriment de Pedro Almodóvar, accepta l'encàrrec d'escriure la seva visió personal, sense cap mena de censura, d'aquell Madrid on tot semblava possible. En aquesta novel·la impúdica i nocturna, els personatges reals es barregen amb els de ficció, tots són mentida i tots són possibles. Luis Antonio de Villena, a més de publicar llibres de poesia i narrativa, ha escrit articles d'opinió i crítica literària des del 1973, i actualment col·labora amb *El Mundo* i *El Periódico de Catalunya*, RNE i la SER.

■ **Hermann Hesse**
Las estaciones
RBA

El 1931, amb aquest mateix títol, es va publicar a Zuric una edició privada per a bibliòfils, cinc-cents exemplars numerats, amb deu poemes i aquarel·les. A partir d'aquell poemari, Volker Michels ha preparat una nova edició que inclou impressions sobre les estacions de l'any, preses dels relats i les reflexions de Hesse. En vers i en prosa, amb reproduccions a color de les aquarel·les, aquest volum recull gran part d'allò que constitueix la singularitat i l'encant dels dotze mesos de l'any vistos per Hesse. Nascut a Calw (Württemberg) el 1877, i mort a Montagnola (Suïssa, la seva pàtria adoptiva) el 1962, aquest autor, fill d'un misioner nascut a Dorpat i de la filla d'un indòleg de Württemberg, és considerat l'últim representant del romanticisme alemany. Influït per la filosofia oriental i la psicoanàlisi, ha escrit *Bajo las ruedas*, *Siddhartha*, *El lobo estepario*, *Knulp*, *Juego de los abalorios* i *Demian*, entre d'altres. El 1946 va obtenir el Premi Nobel de Literatura.

The sea shall bubble like a pot of stew

1 L'any 2002, l'editorial anglesa Arc Publications va incloure en el seu catàleg —una biblioteca de poesia internacional que fa caure de cul— *Women and Days*, de Gabriel Ferrater, en traducció del malaurat Arthur Terry. Els poemes originals del de Reus i les sàvies traduccions de Terry —que bé que sona, Ferrater, en anglès!— no són l'únic reclam per tornar a una obra que, entre l'escena lírica catalana dels últims cinquanta anys, ha influït potser més que cap altra. Hi ha un altre reclam de primer ordre: qui signa la introducció del llibre és Seamus Heaney. Heaney va conèixer el catedràtic de literatura espanyola Arthur Terry al Belfast de 1967. El professor acudia de tant en tant a les reunions de la colla poètica *The Group* que es feien al pis de Philip Hobsbaum. Allà va néixer una fructífera amistat entre el recordat professor i el premi Nobel de literatura de 1995. Aquí aprofito una traducció no pas de Terry, sinó de Johannes Beilharz: "*and while you forget / the high leaves of summer, the open days / without kisses, the body, / in its depths, remembers: your skin / is still half sun, half moon*". ¿Us sona, oi?

Els anglesos ens estimen (o almenys ens estimen una mica). Això és una evidència. Fa uns dies, el poeta i activista cultural Carles Duarte em va enviar un parell de volums selectes que han coeditat, en versió bilingüe català-anglès, les editorials Barcino i Tamesis: *Ausiàs March. Verse translations of thirty poems*, a cura de Robert Archer, i *The Catalan Expeditions to the East: from the 'Chronicle' of Ramon Muntaner*, amb traducció de Robert D. Hughes i una introducció de J. N. Hillgarth. Noms, tots ells, de prestigi, que han volgut acompanyar alguns dels noms més prestigiosos de la nostra literatura (universal).

"Plena de seny" esdevé "*Beauteous Wisdom*" i "Llir entre cards", "*Lily among thorns*". ¿El millor poeta europeu del segle xv? Molts l'hi consideren, però Archer escriu en el seu pròleg que tot això és molt subjectiu. Que el que va a missa és que l'obra lírica de March transcendeix el seu temps, el seu territori propi, i que mereix ser molt més coneguda. "Bona part de la seva obra té encara més vigència ara que quan va ser escrita". És evident que Ausiàs no és tan anglès com Ferrater, ni en la seva proposta lírica ni en la seva actitud (de fet, no ho és gens). De totes maneres, els bons lectors en la llengua de Shakespeare segur que sabran apreciar l'espessa xarxa conceptual referida a l'amor que va desplegar el poeta de Gandia amb els seus versos. Clar i català: "*How to define you? Let's say a game of dice*".

2. Salvador Sostres acaba de treure un dietari a L'Esfera dels Llibres. Es titula *Jo. Les mentides que calen per explicar una sola veritat*.

Sostres és un ferraterià convençut (estic segur que si llegís March i algú n'hi expliqués quatre conceptes, també quedaria fascinat pel gran poeta del xv). Un dels temes recurrents del dietari sostrí (o sostresí) és el dels diners. Hi ressonen Ferrater i Gil de Biedma. Sostres és un home pròdig i munífic, però es veu que en el període glossat (any 2005) va patir alguns problemes de diners. L'articulista de *L'Avui*, com no podia ser d'una altra manera, talla colls a tort i a dret. El coll més seccionat (a la juliana, a la *mirepoix*, en rodanxes, en *brunoise*) és el de l'editor de Proa Isidor Cònsul. Sostres és un home d'extremes: en dos articles de fa uns anys, primer em va ungir amb la seva personal benedicció i, un temps després, vaig rebre la bilis de la seva titlla. Però almenys diu les coses pel seu nom (*el seu vull dir el que ell els atribueix, esclar, no pas el de les coses en qüestió*). Un dels encants d'aquest llibret és que, a diferència de la immensa majoria dels dietaris del nostre estimat país, parla del que viu el personatge, i no pas del que llegeix. Entre altres qüestions, perquè el personatge no té temps de llegir.